

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на ОНС “доктор”

от доц. д-р **Анатолий Асенов**,
доцент по научна специалност: 05.02.20 Социално управление
СА „Д.А.Ценов”, Свищов

на дисертационния труд на **Иварс Алфредович Линде**

на тема:

УПРАВЛЕНСКИ ЦЕЛИ И ИЗМЕРИМОСТ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на висшето образование: 3. “Социални, стопански и правни науки”,

Професионално направление: 3.7. “Администрация и управление“

Научна специалност: Социално управление

Рецензията е изгответа на основание на решение от 17.12.2018 г. на научното жури, формирано със Заповед № 1129/06.12.2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

1. Данни за докторанта и докторантурата

Със заповед № 280/02.04.2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ **Иварс Алфредович Линде** е записан като докторант на самостоятелна подготовка в научна област 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност „Социално управление“ за разработване на дисертационен труд на тема „УПРАВЛЕНСКИ ЦЕЛИ И ИЗМЕРИМОСТ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ“ към катедра „Мениджмънт“, факултет „Мениджмънт и маркетинг“ на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов за срок от 3 години.

Учебният и индивидуалният план за обучение на **Иварс Алфредович Линде** като докторант свободна подготовка са изпълнени предсрочно.

Разработеният в завършен вид и обем дисертационен труд **Иварс Алфредович Линде** е предоставил на членовете на катедра „Мениджмънт“ за предварително обсъждане. В свое заседание катедрения съвет единодушно взе следните решения – за отчисляване с право на защита, откриване на процедура по публична защита, утвърждаване на състав на научно жури и определяне на дата за публична защита. Със заповед №1129/06.12.2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов е открита процедура по публична защита на дисертационния труд на **Иварс Алфредович Линде**. При реализирането на дисертацията не са допуснати нарушения, като са спазени всички нормативни изисквания.

2. Общо представяне на дисертационния труд:

Рецензираният дисертационен труд е структуриран в пет глави, увод, заключение, списък на използваната литература: 111 литературни и Интернет източници. Изложението съдържа основния авторски текст, представен в обем от 217 страници. В основния текст се съдържат 32 илюстрации и 3 таблици. Броят на публикациите по дисертационния труд е 19, като 6 от които са индексирани в Томсон и Скопус.

За обект на изследването са конкретизирани процесите в държавната политика за осигуряване и развитие на качеството на висшето образование в университетите в Латвия, ролята на осигуряване на качеството в развитието на висшите учебни заведения в Латвия, за да се повиши конкурентоспособността им.

Предмет на изследване е ефективността на държавната политика за осигуряване и развитие на качеството на работата на системата на висшето образование. Анализ на ролята на качественото образование за успешната финансова дейност на университетите в процеса на променящите се пазарни отношения.

В съответствие с посоченото ограничения, предвид широкообхватността на проблематиката на темата на дисертационния труд, коректно е формулирана **целта** на изследването в дисертационния труд: въз основа на резултатите от научните изследвания и натрупания практически опит да се подобрят концептуалните подходи и методологии за осигуряване и развитие на качеството на учебните планове и учебните програми в съответните специалности, да се разработят необходимите модели за събиране и прилагане на информация, които ще бъдат използвани в процеса на промяна на външните и вътрешните условия и ще са полезни за управление на качеството на висшето образование.

Постигането на целта е посредством конкретизираните и решените в хода на научните търсения на автора научно-изследователските задачи, които съответстват на актуалните потребности на управленската практика във висшето образование. Поставената цел е значима за икономическата система, а решаването на задачите осигурява нейното постигане.

Дисертационният труд, представен от **Иварс Алфредович Линде** съответства на изискванията Правилника за прилагане на ЗРАС в СА „Д. А. Ценов“. Представената разработка е оригинална.

3. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд следва класическата структура в съответствие с поставената цел, научноизследователските задачи, работната теза, обекта и предмета на изследването и отразява подхода на автора към изследваната тема. Изложението съдържа основния авторски текст, представен в обем от 217 страници.

В увода е посочена актуалността на разработвания научен проблем, неговата научна значимост и практическата му приложимост, показано е, че ефективността на висшето образование в много отношения определя посоката и перспективите за развитие на държавата и обществото, както и актуалността на промените в латвийския държавен образователен сектор, което произтича от влизането на Латвия в единна сфера на европейско образование и присъединяване към Болонския процес. Актуалността и значимостта на изследвания проблем е обоснована убедително.

Богатото разнообразие от образователни програми и всички, конкуренцията в сферата на образование създава трудности в реализацията и оценката на единни критерии за качество. Прилагането на тези критерии за качество зависи от способностите на отделните социални субекти.

Изследователската теза е правилно формулирана и моделира логиката на дисертационното изследване и приложения аналитичен инструментариум. Чрез задълбочен анализ на глобалните световни тенденции, докторантът обосновано прави извода, че бъдещото общество трябва да се ориентира към образование през целия активен живот. При това, без да променя стила на обучение, за да обезпечи конкурентоспособност на местно, регионално и глобално ниво.

Избраната методика на изследване при разработването на дисертационния труд е основана на общоприложимите на научното познание методи и подходи: методите на

системния подход, социологическото изследване, методите на системния подход, социологическото изследване, теорията за вземане на решения, анкетиране, методите за сравнение, класификация, групиране, статистически методи за анализ, прогнозиране.

Основната стратегическа цел на обществото е да отговори на нуждите на гражданите, обществото и пазара на труда от качествено образование, като създаде нови институционални регуляторни механизми в областта на образованието, актуализира структурата и съдържанието на образованието, развитие фундаменталната и практическа ориентация на образователните програми и създаде система за продължаващо обучение.

Съгласно препоръките на Съвета на ЕС държавите-членки трябва да създадат прозрачни системи за осигуряване и оценка на качеството в областта на висшето образование. Целта е да се гарантира и подобри качеството на висшето образование, като се вземат предвид националните условия, европейското измерение и международните изисквания. За да се определи количествено способността на университета да провежда образователна и научна работа с необходимото качество, е необходимо да има концепция, която да характеризира образователна институция от тази гледна точка. Такава характеристика може да бъде рейтинг на университета, който е генерализиран многокомпонентен вектор, състоящ се от редица вектори - компоненти, които определят работата на университет в различни области на академичната и изследователска работа. Тези направления са от решаващо значение за оценяване на характеристиките на университета и позволяват да се оцени неговият потенциал за обучение на специалисти и научен персонал.

В първа глава научните търсения на докторанта са насочени към изследване на теоретичния обзор и критичен анализ на ролята и отговорността на държавата на основата на водещите автори в световен мащаб при създаването на конкурентна образователна система - ролята на образованието за решаване на социално-икономическото развитие на държавата е да се създадат условия за повишаване на конкурентоспособността на държавата и отделен човек, преструктурiranе на икономиката в полза на високотехнологичните индустрии, формиране на човешки ресурси, способни да създават и развиват материалния и интелектуален потенциал на страната.

Втора глава е с подчертан аналитичен характер: анализират се проблемите, свързани с оценяването на качеството на висшите учебни заведения в международен и глобален мащаб и методите за сравнение на университетите. Представен е формализиран подход за определяне на рейтинга във висшето образование като пример за цялостна комплексна оценка, съдържаща редица независими параметри.

В процеса на изследване авторът обосновава необходимостта от разработването на многоизмерни рейтингови таблици, където сложността е при избора на критерии за качество на университета. Рейтинговите таблици отразяват нарастващата глобална конкуренция между университетите за таланти и ресурси. На тази основа, авторът на дисертационния труд показва, че основният проблем е в методологическата основа на рейтинговата таблица и политическите последствия от класирането.

Заслужават внимание основните насоки за прилагане на принципите за осигуряване на качеството на университетското класиране, използването на които осигурява съгласуване и интерсубективно управление чрез включване на обратна връзка от крайните потребители. Удачен е формализирианият подход, предложен от автора за определяне на рейтинга на висшите учебни заведения в международен мащаб, като пример за цялостна оценка, съдържаща редица независими параметри.

Научен интерес представлява разработения от автора математически модел за формулиране на решение при класифицирането на университетите като обекти, който,

предвид известните рейтингови характеристики на университета, дава възможност да се оцени степента на неговата пригодност за изпълнение на задачите му.

Заштита е тезата на докторанта за необходимостта от усъвършенстване на държавното регулиране и решаване на проблема с финансирането на висшите училища, тъй като те дават възможност да се определи влиянието на размера на средствата, предназначени за обучение върху качеството на обучение.

В петата глава се разглеждат закономерностите при усвояване на знанията чрез провеждане на експеримент със студентите, обучавани в 4 групи с общо 80 студенти.

В края на всяка глава са формулирани задълбочени изводи, а в края на дисертационния труд и в заключението са представени обобщени основните изводи и предложения и постигнатите научни и научно-приложни резултати от направеното изследване.

Изследванията, анализите, разработените алгоритми, модели и предложения на докторанта са в подкрепа на съответствието на дисертационния труд към изискванията за проблемност и доказване на новост при извеждането на научните и научно-приложните резултати от изследванията в него, чиято положителна оценка не подлежи на съмнение. В дисертацията авторът предлага да се представи обобщения рейтинг вектор като сума от два получени вектора: един от които определя образователния компонент, а другият - изследователския компонент.

Приемам поставената цел и задачи за успешно изпълнени. Методите на изследването са подходящо подбрани и правилно използвани в дисертационния труд и са дали възможност на докторанта да проведе задълбочено научно изследване. То е базирано на достатъчен брой литературни източници. Използваната литература е в областта на разглежданата научна проблематика и източниците са цитирани коректно.

Дисертационният труд се отличава с: последователност и логичност на изложението; много добро владеене на терминологията по разглежданата проблематика; използване на богат инструментариум от методи за проучване и анализ; използване на значителна база от емпирични данни; задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите; иновативни и синтезирани предложения за подобряване на механизмите за управление на висшето образование в Латвия и целенасочено въвеждане на реформи на най-високо държавно ниво.

Разработката е написана на правилен и достъпен научен език, което допринася за убедителност на изложението и непосредственост при възприемането.

Авторефератът е в обем от 66 страници. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е с ясно изразени научни и научно-приложни приноси. Приемам формулираните от автора научни и научно-приложни резултати.

A. Научни резултати.

1. Обоснована е необходимостта от решаване на следните стратегически задачи в сферата на висшето образование:

- подобряване на образованието по съдържание и технологии;
- развитие на осигуряване на качеството на образователните услуги;
- подобряване на управлението на образованието;
- подобряване икономическите механизми в сферата на образованието.

2. Актуализирана е същността на осигуряване на потребностите на гражданите, обществото и пазара на труда от качествено образование по пътя на създаване на нови

институционални механизми за регулиране в сферата на образованието, обновяване на структурите и съдържанието на образованието, развитие на фундаментална и практическа насоченост на образователните програми, формиране на система на непрекъснато образование.

Б. Научно-приложни резултати.

1. Предложен и разработен е механизъм за управление на съвременния университет, който може да се счита за специален вид социални и образователни дейности, като се гарантира идентифицирането на вътрешни механизми и източници на иновационно развитие на системата на висшето образование, да даде насоки за управленски решения за подобряване на учебния процес, както на равнището на държавата, и на университетско ниво;

3. Разработен е математически модел за формиране на решението за класиране на университетите като обекти, което позволява известни характеристики на вектора на състоянието (рейтинга на ВУЗа), и средства за изпълнение на елементарни операции за определяне на вероятностите за състоянията на преобразувания вектор на изхода на последния в последователността на изпълнение на неговите трансформации елементарни операции в класификацията на обектите, в което и да е от класифицираните състояния, и следователно да оцени степента на приспособеност на класифицирания обект да изпълнява задачите си.

Резултатите от дисертацията са използвани при разработване на иновационната стратегия за развитие на редица частни висши учебни заведения в Латвия, внедрени са в образователния процес на ИСМА при оценка на механизмите за оценка и контрол на качеството на учебните програми, повишаването на академичната мобилност, увеличаването на експорта на образователните услуги.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Рецензираният дисертационен труд на тема „УПРАВЛЕНСКИ ЦЕЛИ И ИЗМЕРИМОСТ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ“ е добросъвестно осъществено, завършено научно-приложно изследване на актуален и значим управленски проблем.

Нямам съмнение за личния принос на докторанта, изразяващ се в задълбочено изследване, творческо осмисляне и доразвиване на теорията и методологията, фундаменталните проблеми, управленските цели и измеримост на качеството на висшето образование. Дисертационният труд притежава безспорни положителни характеристики, съдържа достатъчно научни и научно-приложни приноси, които представят неговият автор като добросъвестен научен работник с необходимата теоретична подготовка и доказана способност за самостоятелни научни изследвания.

6. Публикации и участия в научни форуми

Докторантът е представил 19 публикации: от тях 6 с импакт фактор/ранг, които съответстват на темата на дисертацията и отговарят в количествен аспект на изискванията от Правилника за прилагане на ЗРАС в СА „Д. А. Ценов“.

7. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Научно-литературната осведоменост и компетентност на автора не търпи възражения. Подчертан е стремежът на автора за обобщаване на досегашни научни мнения и изследвания в процеса на тяхното многообразие и противоречно развитие. В

потвърждение е приложената библиографска справка по темата на дисертационния труд и професионалното й използване от докторанта.

8. Критични забележки, въпроси и препоръки

Препоръчително е научните изследвания на докторанта да продължат и в бъдеще по изследваната проблематика и резултатите от тях да бъдат публикувани в международни издания, за което докторантът има богат практически опит и научен потенциал.

Въпроси:

Как бихте определили основните стратегически цели за осигуряване качество както за държавата, така и за университета?

Как бихте формулирали основните фактори, които на практика пречат на повишаването на ефективността на работа на университетите и какви са според вас основните пътища отстраняването им?

ОБОБЩЕНО ЗАКЛЮЧЕНИЕ И СТАНОВИЩЕ

Дисертационният труд, разработен от **Иварс Алфредович Линде** е завършен научен труд с постигнати значими научни и научно-приложни резултати, доказващи способността на докторанта самостоятелно да разработва важни за теорията и практиката на ефективния мениджмънт на образователни услуги въпроси.

Дисертационният труд и авторефератът към него на **Иварс Алфредович Линде** отговарят напълно на изискванията на нормативните документи за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7. Администрация и управление и научна специалност „Социално управление“.

С пълна убеденост давам положителна оценка и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да се присъди на **Иварс Алфредович Линде** образователна и научна степен „доктор“ по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Социално управление“.

30.01.2019 г

Рецензент:

(доц. д-р Анатолий Асенов)

